

kao paradigmatске se izdvajaju dvije tvrdnje koje možda i najbolje oslikavaju ideološku usmjerenost Matutinovićevoг rada. S jedne strane ona navodi da je tako umjetno integriran teritorij za Matutinovića bio samo izazov više da od njega sastavi strateški zanimljivo područje u funkciji francuske obrambene linije prema istoku, dok s druge strane uočava primjetnu autorovu nakanu da relativno nepoznat teritorij približi Europi iz prve ruke.

Na kraju možemo zaključiti kako je tiskanjem i objavljivanjem ovog rukopisa dodatno osvjetljeno jedno od turbulentnijih razdoblja dalmatinske povijesti, što treba zahvaliti istraživačkom radu prof. Roksandića te je ujedno odana počast Luji Matutinoviću i njegovom intelektualnom nastojanju. Time je hrvatska historiografija dobila vrijedan povijesni dokument, koji može služiti kao putokaz i poticaj budućim istraživačkim nastojanjima te istovremeno afirmirati djelovanje zapaženog splitskog intelektualnog kruga na razmeđu 18. i 19. stoljeća.

Dragan Markovina

**PODRAVINA, ČASOPIS ZA MULTIDISCIPLINARNA ISTRAŽIVANJA, VOL. VIII,
BR. 15, KOPRIVNICA, LIPANJ 2009., STR. 268.**

Poslije izvrsnog preglednog rada Maria Kolaro o prvom i jedinom znanstvenom časopisu Podravine *Podravini* s bibliografijom po godištima i predmetima te kazalom autora, koji je objavljen na stranicama 209-245 petnaestog broja, izlišno je ponavljati koliko je ovaj časopis značajan za kulturnu i povijesnu identifikaciju Podravine. Bez njega nema znanstvene komunikacije a njegova je prednost i to što je multidisciplinaran i višejezičan, široko zacrtan i daleko poznat. On se referira u četiri svjetska sekundarna časopisa, te podravske teme i na jedan način znanstveno prezentira znanstvenike koji se bave Podravinom kao posebnim regionalnim područjem.

Donosim pregled sadržaja onim redom kako je to objavljeno u ovom broju *Podravine*. Prvi je rad "Od zrna i klipa do kruha i kolača u Podravini do 1945. godine" Mire Kolar-Dimitrijević gdje autorica povezuje žitna i kukuruza polja u kotarevima Ludbreg, Koprivnica i Đurđevac s mlinovima Podravine i onda pekarama, medicarnicama i slastičarnicama u trećoj skupini. Rad je uvjetovan građom do koje je autorica mogla doći i dakako mnoge faktore samo naznačuje, ali ih detaljno ne analizira i ne obrađuje osobito kod parnih odnosno industrijskih mlinova. Ukupno gledano mlinarstvo Podravine je bilo važna privredna grana s izuzetno mnogo, većinom sezonski zaposlenih radnika.

Dr. Hrvoje Petrić u izvornom znanstvenom radu sumira rezultate svojih višegodišnjih istraživanja o trgovištima i stupnju urbanizacije u Slavonskoj krajini (Varaždinskom generalatu) i Križevačkoj županiji u 17. stoljeću. Gradovi Koprivnica i Križevci su slobodni kraljevski gradovi, Ivanić i Cirkvena su privilegirana trgovišta koja su dobila status trgovišta u drugoj polovici 17. stoljeća, dok su u trećoj i četvrtoj skupini naselja koja izvori nazivaju oppidum, a radi se o starim gradskim naseljima Ludbreg, Rasinja, Sv. Križ kraj Ivanića, Rakovec, Vrbovec, Dubrava i Čazma te novim Gradec, Komarnica (danas Novigrad Podravski), Drnje te vjerojatno Đelekovec, Virje i druga koja su ili pretvorena u sela, dok su u petu skupinu

uvršteni neka srednjovjekovna trgovišta koja su prestala postojati i koja su se pravno pretvorila u sela. Položaj nekih mjesta u nekoj skupini nije bila konstanta, jer je to ovisilo o pritjecanju novca u ovaj vojnokrajiški prostor i potrebama krajišnika za robom. To se odrazilo i na demografskoj slici pa trgovišta u Križevačkoj županiji slabe, dok nova trgovišta u Varaždinskom generalatu u spomenutom razdoblju povećavaju broj svojih stanovnika na osnovu raznolikosti rada i zanimanja. Petrić je proveo detaljnu urbanohistorijsku analizu pojedinih mjesta usporedivši broj stanovnika sredinom i krajem 17. stoljeća iskoristivši izvore očuvane u stranim arhivima.

Na engleskom jeziku objavio je Lóránd Bali iz Pečuha pregledni rad o pograničnim vezama između Hrvatske i Mađarske zasnovanih na društvenom i gospodarskom interesu u vrijeme socijalizma od 1960. godine. Rad je poticajan s ukazivanjem mogućnosti racionalizacije tih veza na principima euroregije i interesima gravitacionih centara.

Mr. Zdenko Balog objavio je vrlo važan rad o srednjovjekovnim toponimima sjeverne Hrvatske s posebnim osvrtom na kulturološki i interdisciplinarni aspekt toponomastike. Balog ukazuje da toponimi, kao dijelovi pomoćne povijesne znanosti otvaraju povjesničarima velike mogućnosti za otvaranje ali i razrješenje mnogih problema kod kojih nedostaju pisani izvori, te se koncentrira na izabrane toponime voda, drveća i biljaka na području srednjovjekovne Križevačke a mnogo manje Zagrebačke i Varaždinske županije.

O povijesti grada Koprivnice u međuratnom razdoblju od 1927. do 1929. piše mr. Vladimir Šadek, ukazavši da je Koprivnica 1927. do 1929. bila u velikoj političkoj krizi zahvaljujući svom gradonačelniku Ivanu Kraljiću koji dolazi u takav sukob s vlastima da je došlo do njegove suspenzije. Zbog slabljenja pozicije Hrvatske seljačke stranke na koprivničkom području i oštine Kraljića, kriza se nije mogla stišati do šestosiječanjske diktature kada je kralj Aleksandar postavio za gradonačelnika grada dr. Vladimira Malančeca. Mislim da na ovom stupnju istraživanja Šadekovi zaključci udovoljavaju sintezi, ali bi još bilo potrebno obraditi na isti način vrlo vehementno razdoblje od 1918. do 1926. godine iskorištavanjem postojećih izvora i znanstvene literature.

Dva rada pripadaju crkvenoj povijesti. Dragan Damjanović, povjesničar umjetnosti analizira oltare župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Molvama ističući da ta crkva pripada među najveće i najvažnije sakralne građevine Hrvatske u 19. stoljeću. Crkvu je projektirao Franjo Klein i ona je podignuta između 1855. i 1862. godine, ali zbog nedostatka novca montirani su u crkvu dva stara barokna oltara iz 18. stoljeća ali je naručena i velika oltarna pala koju je naslikao nepoznati majstor po predlošku Immaculate španjolskoga slikara Bartolomea Estebana Murilla, a onda su od vrlo sposobnog župnika Blaža Tomašića nabavljani i drugi oltari i crkveni inventar koji Damjanović detaljno analizira i komparira na osnovu brojne literature i izvora.

O blagdanu Bogojavljenju odnosno Sveta tri kralja i vodokršća koji se crkveno naziva Epiphania u tradiciji Hrvata u Mađarskoj piše Đuro Franković iz Pečuha. Zanimljivi tekst je protkan duhovnim pjesmama i svakako vrijedno svjedočanstvo uz objavljivanje pjesama i prikazom obrednih dramskih igara kada su betlemari ophodili naseljanja buknevačkih Hrvata, koji je običaj zabilježen i u Podravini. Autor misli da su obredne igre u naše krajeve došle preko benediktinaca. Vodokršće kao blagoslov kuća ali i posvete lijesa pri pokopima

vrlo je duboko ukorijenjeno u tradiciji našeg naroda. Na Sveta tri kralja se i postilo zbog grijeha svijeta. Običaji su različiti i autor ih se potudio analizirati a objavio je i jednu jačku (popijevku) prigodom svatova kada Isus pretvara vodu u vino.

Govor Koprivnice i Podravine nekad i danas se vrlo razlikuje i najbolji poznavalac govora u sjevernoj Hrvatskoj dr. Mijo Lončarić uspoređuje razvoj kajkavskog dijalekta u kajkavskoj Podravini pod utjecajima drugih dijalekata. Autor navodi da Koprivnica kao grad i središte Podravine ima specifičan govor koji je rezultat triju kajkavskih dijalekata i novoštokavskoga s jedne strane ali je tu djelovao i književni jezik. Dr. Lončarić ističe da se u gradu treba razlikovati koprivničku varijantu kolokvijalnog razgovornoga stila hrvatskog književnog jezika, ali da se susreće i koprivnička kajkavština te koprivnička novoštokavština, te opsege ovih idioma treba još istražiti sociolingvističkim i dijalektološkim istraživanjima za što bi trebalo u Muzeju zaposliti lingviste koji bi se bavili izučavanjem jezika grada i kraja.

Dr. Jakša Raguž analizirao je strukturu, položaj i aktivnosti postrojbi Jugoslavenske narodne armije na prostoru Koprivnice od izbijanja srpske pobune u Hrvatskoj 1990. pa do kraja "rata za vojarne" 1991. godine. Autor koristi pri pisanju rada arhivsku građu nastalu djelovanjem JNA i institucija pobunjenih Srba, ali koristi i memoarska djela, te stručnu literaturu o Domovinskom ratu. Iz ovog rada može se zaključiti o jakoj vojnoj sili koju su pobunjeni Srbi držali u Koprivnici i u karaulama.

Kao i uvijek razni autori daju prikaz novih knjiga i časopisa. Mario Kolar daje prikaz monografije *Đelekovec* D. Feletara i H. Petrića. Ivan Peklić prezentira vol. X *Crisa*. Silvije Jerčinović prikazuje br. 4, vol. IV. časopisa *Ekonomska i ekohistorija*. Ivančica Jež piše o knjizi Mirka Androića, *Spomenici starogradska varaždinske općine* koju je 2008. objavio Državni arhiv u Varaždinu. Mira Kolar-Dimitrijević piše o knjizi *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača* koju je objavio Gradski muzej u Sisku pod uredništvom Vlatka Čakširana. Daniel Patafta osvrnuo se detaljno na knjigu Franje Emanuela Hoška *Biskup Vrhovac između baroka i liberalizma* koju je objavila Kršćanska sadašnjost 2007. godine. Dr. Hrvoje Petrić, urednik *Podravine* prikazao je znanstveni skup "Gospodarska povijest Koprivnice i Podravine" koji je održan u Koprivnici 13. prosinca 2008. godine u organizaciji povijesnog društva Koprivnica te Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju te Društvo za hrvatsku povjesnicu i na kojem je podneseno više zanimljiv i novih priloga. Dr. Dragutin Feletar objavio je recenziju luksuzne knjige *100 godina športa u Virju 1908.-2008.* koju je objavilo športsko društvo Podravac 2008. godine. Dragutin Feletar upozorio je i na vrijednost knjige *Frazeologija križevačko-podravskih kajkavskih govora s rječnicima* u izdanju Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu u čijoj izradi je sudjelovalo više osoba. Petar Feletar je prikazao fotomonografiju *Koprivničko-križevačka županija* koju su objavili Meridijani 2009. i koja obiluje prekrasnim slikovnim materijalom.

I na kraju je objavljen govor dr. Dragutina Feletara, glavnog urednika *Podravine* na pokopu prof. dr. sc. Zvonimira Bartolića, (1930.-2009), izvrsnog znanstvenika i kulturnog djelatnika u Međimurja čijom smrću svi mnogo gubimo.

Mira Kolar-Dimitrijević

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecobistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VI. / Broj 6
Zagreb - Samobor 2010.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: "Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediteranskom kontekstu" (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - "Hrvatska riječna višegraničja" (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silviije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Meridijani, Alan Čaplar

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2010.

Na naslovnici / Cover:

Vrh Kalnika Vranilac / Vranilac, Peak on Kalnik Hills
foto / photo: Alan Čaplar

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

---